

Feiten en cijfers

HBO-Monitor 2009: De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het hbo

juli 2010

HBO raad
vereniging van hogescholen

HBO-Monitor 2009:

De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het hbo

Inleiding

In deze factsheet staan de arbeidsmarkresultaten van hbo-afgestudeerden van het examenjaar 2007-2008 centraal. De belangrijkste cijfers en trends van de laatste jaren worden weergegeven. Gedetailleerde resultaten van de HBO-Monitor kunt u vinden op de website www.hbo-raad.nl, via 'Feiten en Cijfers'.

De HBO-Monitor is een jaarlijks onderzoek dat wordt uitgevoerd door het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) van Maastricht University. Zij doen in deze factsheet verslag van de belangrijkste resultaten. Eind 2009 (anderhalf jaar na afstuderen) hebben ruim 17.000 afgestudeerden de enquête van de HBO-Monitor ingevuld. De respons bedroeg daarmee 37%.

Belangrijkste conclusies

Hoewel de afgestudeerden hun diploma behaalden vóór de economische crisis, bevond Nederland zich in een economische malaise op het moment dat de HBO-Monitor is uitgevoerd. De werkloosheid onder de Nederlandse beroepsbevolking is tussen 2008 en 2009 met 1,7%-punt gestegen. Voor de pas afgestudeerde hbo'ers is deze stijging met 2,0%-punt iets hoger (van 4,0% in 2008 naar 6,0% in 2009). Ook heeft de economische situatie tot gevolg gehad dat de bruto uurlonen licht zijn gedaald. Desondanks oordeelt een ruime meerderheid van 69% positief over de mate waarin de opleiding een goede basis is voor hun verdere ontwikkeling.

Tabel 1 geeft voor de afgestudeerden van de voltijd opleidingen een samenvattend beeld van de gevolgen van de crisis die zich in 2009 razendsnel heeft verspreid. Op alle drie indicatoren (werkloosheid, vaste aanstelling en baan op hbo-niveau) zijn negatieve gevolgen te zien. Het hardst werden de afgestudeerden van de economische sector (heo) getroffen. Zij kenden een bovengemiddelde stijging van de werkloosheid en een bovengemiddelde daling in baanzekerheid en niveau van baan.

Afgestudeerde technici (hto) merkten op twee indicatoren een bovengemiddelde verslechtering: het betreft hierbij de werkloosheid en de kans op een vaste aanstelling. Relatief het minst getroffen door de crisis zijn de afgestudeerden van de pedagogische sector (hpo) en het agrarisch onderwijs (hao). De afgestudeerden van het hao ondervonden zelfs een verbetering op het gebied van werkloosheid en het niveau van de baan ten opzichte van 2008. Hier kan meespelen dat de afgestudeerden van het hao zich minder vaak op de arbeidsmarkt hebben aangeboden en vaker voor een vervolgopleiding hebben gekozen.

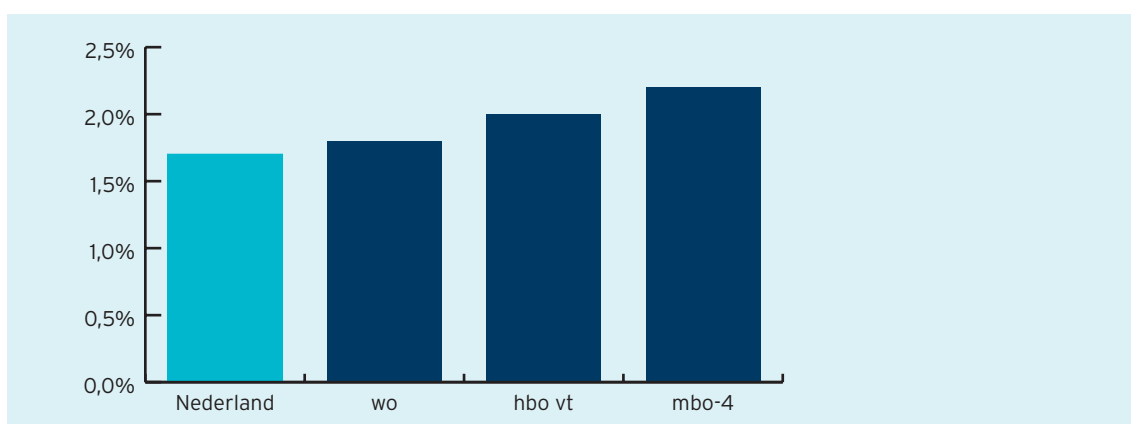
tabel 1: Samenvattende conclusies HBO-Monitor 2009 (verandering in %-punt)

	hbo vt	hao vt	hpo vt	hto vt	heo vt	hgzo vt	hsao vt	kuo vt
Werkloosheid	+2,0	-1,7	+0,3	+3,6	+3,3	+0,5	+0,9	+1,2
Vaste aanstelling	-6,0	-8	-5	-10	-8	-6	-2	-9
Baan op hbo-niveau	-2,0	3	0	-1	-5	-2	-4	-1

Succes op de arbeidsmarkt

De gevolgen van de economische crisis laten zich onder meer zien in de vorm van gestegen werkloosheidscijfers (*figuur 1*). De werkloosheid onder voltijd hbo-afgestudeerden is met 2%-punt gestegen ten opzichte van het enquêtemoment in 2008. Afgestudeerde hbo'ers zijn daarmee minder snel werkloos geworden in vergelijking met gediplomeerde mbo'ers op niveau 4. De werkloosheid onder afgestudeerde hbo'ers is echter wel sneller gestegen in vergelijking met de totale Nederlandse beroepsbevolking en afgestudeerde wo'ers. Hierbij moet bedacht worden dat de pas afgestudeerden altijd te maken hebben met de zogenoemde 'intredewerkloosheid'. Daardoor is het ook niet verwonderlijk dat de werkloosheid sterker is gestegen bij deze groepen dan in de totale beroepsbevolking.

figuur 1: Verandering in werkloosheid tussen 2008 en 2009 (%-punt)

Gemiddeld was op het moment van de enquête 5,4% van de hbo-afgestudeerden werkloos (*tabel 2*). Onder de afgestudeerden van voltijdse opleidingen steeg de werkloosheid van gemiddeld 4,0% naar 6,0%. Afgestudeerden die een duale opleiding hebben gevolgd, kennen echter met 2% nog steeds een uitermate lage werkloosheid.

Afgestudeerden uit de sectoren kuo (8,9%) en heo (8,2%) kennen de hoogste werkloosheid. De meest conjunctuurgevoelige sectoren hto en heo kenden de grootste stijging in werkloosheid. De werkloosheid onder afgestudeerden van het hto steeg van 2,4% naar 6,1%; de werkloosheid onder afgestudeerden van het heo steeg van 4,9% naar 8,2%. De agrarische sector (hao) is de enige sector waar de werkloosheid daalde; van 6,5% naar 4,8%.

tabel 2: Werkloosheid van hbo-studenten, anderhalf jaar na afstuderen (%)

	hbo tot	hbo dt	hbo du	hbo vt	hao vt	hpo vt	hto vt	heo vt	hgzo vt	hsao vt	kuo vt
Werkloos op moment van enquête 2008	3,5	2,3	1,0	4,0	6,5	3,1	2,4	4,9	1,9	3,5	7,7
Werkloos op moment van enquête 2009	5,4	3,3	2,0	6,0	4,8	3,4	6,1	8,2	2,4	4,4	8,9

Arbeidsvoorwaarden

Evenals in de vorige meting van de HBO-Monitor werken afgestudeerde hbo'ers gemiddeld 35 uur per week en werkt bijna een derde van hen (32%) in deeltijd (*tabel 3*). Afgestudeerden van het hbo dt werken gemiddeld minder uren per week en vaker in deeltijd dan afgestudeerden van duale of voltijdse opleidingen. Het gemiddelde bruto uurloon van de starters daalde licht van € 14,70 naar € 14,40. De afgestudeerden in techniek (hto), agrarisch (hao) en economie (heo) verdienen

de hoogste bruto maandlonen. Dit heeft meestal te maken met het hoge aantal uren per week dat deze afgestudeerden werken. In de sectoren sociaal-agogisch (hsao), gezondheidszorg (hgzo) en kunst (kuo) werken relatief veel afgestudeerden in deeltijd. Het gaat hier wel om 'grote' deeltijdbanen van 31 tot 33 arbeidsuren per week.

tabel 3: Contract en salaris

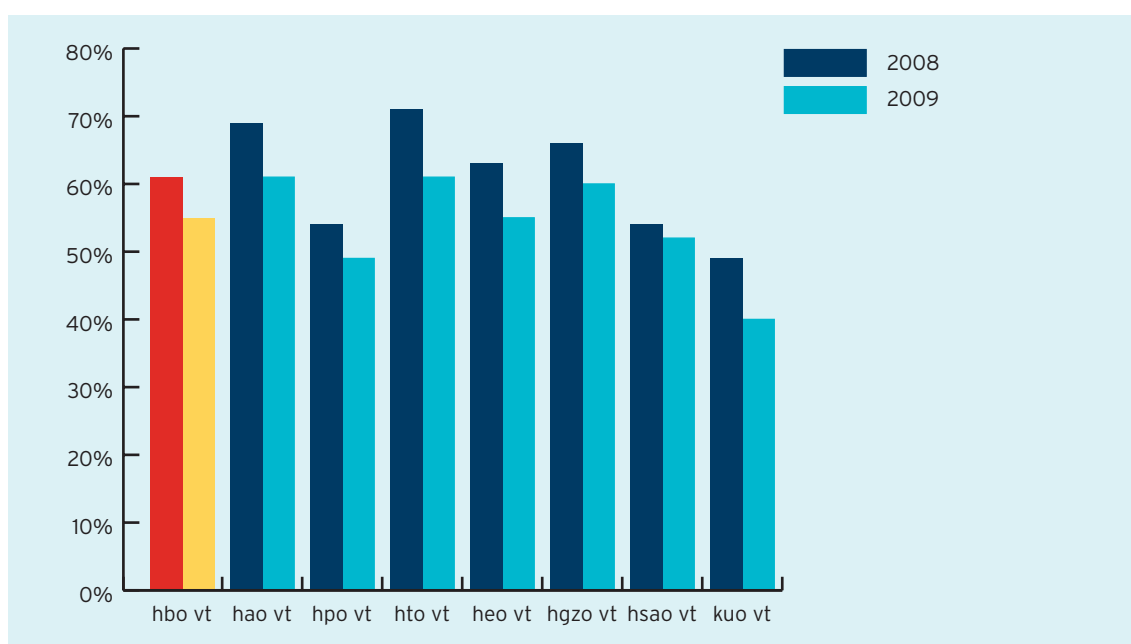
	hbo tot	hbo dt	hbo du	hbo vt	hao vt	hpo vt	hto vt	heo vt	hgzo vt	hsao vt	kuo vt
Arbeitsuren per week	35	33	36	35	37	34	39	37	31	31	33
Deeltijdaanstelling (%)	32	43	28	29	21	40	7	14	56	60	51
Bruto maandloon (Euro)	2227	2745	2561	2091	2218	1989	2347	2180	2040	1908	1520
Bruto uurloon (Euro)	14,40	18,60	16,30	13,40	12,90	13,50	13,90	13,20	14,70	13,70	10,40
Vaste aanstelling (%)	61	82	84	55	61	49	61	55	60	52	40

Bruto maandloon afgerond op hele Euro, Bruto uurloon afgerond op 10 Eurocent.

Van de afgestudeerden uit het hbo vt heeft 55% na anderhalf jaar een vaste aanstelling. Afgestudeerden van het hbo vt hebben daarmee minder vaak een vaste aanstelling in vergelijking met afgestudeerden hbo du (84%) en hbo dt (82%). Afgestudeerde technici hebben na anderhalf jaar de hoogste baan zekerheid (61% heeft een vaste aanstelling), in tegenstelling tot afgestudeerden van kunstopleidingen waar slechts 40% van de afgestudeerden een vaste baan heeft.

Het aandeel van de afgestudeerden hbo vt dat een vaste aanstelling kon bemachtigen is met 6%-punt gedaald ten opzichte van het vorige enquêtemoment (*figuur 2*). De daling in baan zekerheid ten opzichte van 2008 was het sterkst onder afgestudeerden van het hto, kuo, heo en hao. De sectoren techniek en economie kenden daarmee niet alleen de sterkste stijging in werkloosheid, maar ook een relatief sterke daling in baan zekerheid.

figuur 2: Vaste aanstelling, veranderingen tussen 2008 en 2009

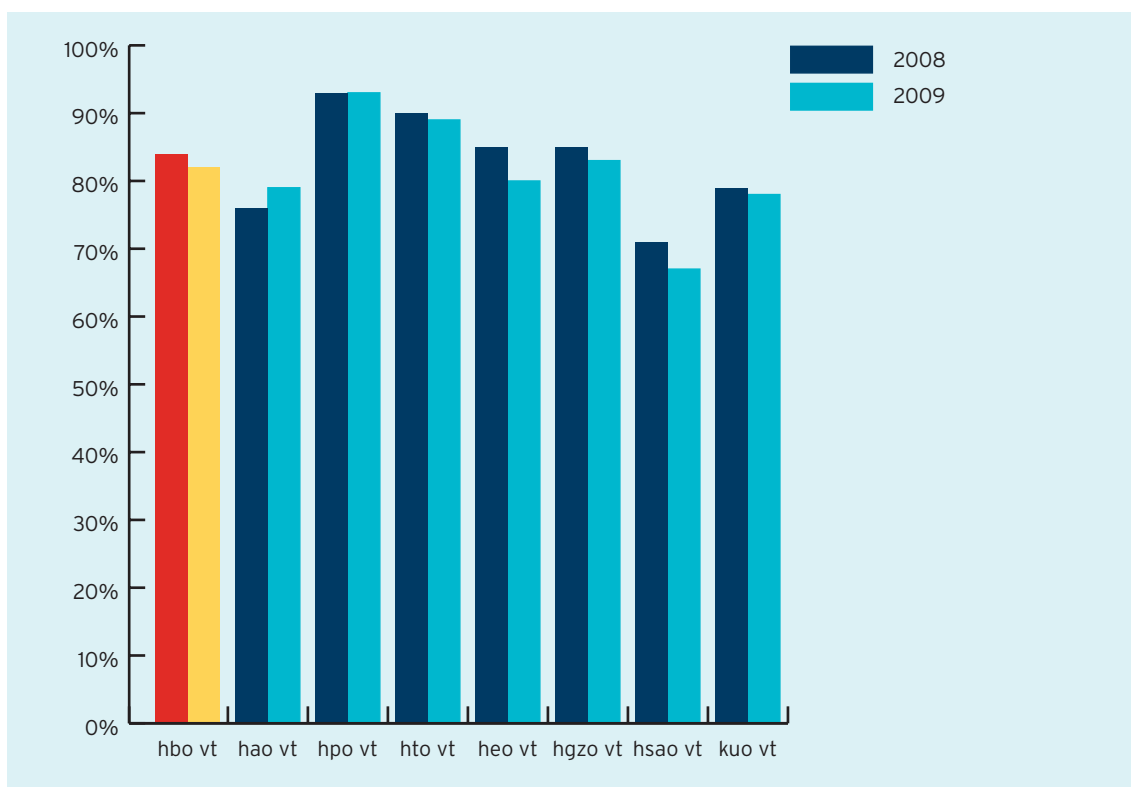

Aansluiting tussen opleiding en werk

Onderzoek naar de crisisperioden 1991-1993 en 2001-2005¹ heeft laten zien dat in die economische crises relatief iets minder hbo-afgestudeerden een baan op hun eigen niveau konden vinden dan in economisch goede jaren. Onafhankelijk van de conjunctuur dient echter vastgesteld te worden dat het percentage dat een baan vindt op minimaal hbo-niveau aanzienlijk is. Dit geldt ook voor het crisisjaar 2009. Van alle hbo-afgestudeerden werkt namelijk 83% in een functie die minimaal een hbo-diploma vereist (*figuur 3*). Onder de afgestudeerden van het hso is dat minder (67%), terwijl onder de afgestudeerden van het hto (89%) en het hpo (93%) het percentage hoger ligt. Ook wat de aansluiting tussen opleiding en werk qua richting betreft, doet het hbo het goed: 81% van alle hbo-afgestudeerden werkt in het eigen vakgebied.

De verslechterende economische situatie heeft gemiddeld onder de afgestudeerden van de voltijdse opleidingen nog niet tot een sterke daling in het baanniveau geleid: de afname is met 2%-punt nauwelijks relevant. De afgestudeerden van het hbo blijken in 2009 dan ook niet direct verdrongen te zijn door de universitaire afgestudeerden. Dit kan komen door het feit dat hbo'ers in economisch minder goede tijden door een daling van hun reële salaris relatief gezien 'goedkoper' worden dan de universitaire afgestudeerden. Dit maakt hen aantrekkelijk voor werkgevers en voorkomt dat zij door de wo'ers verdrongen worden.

figuur 3: Aansluiting opleiding-werk, veranderingen tussen 2008 en 2009

¹ Zie *Afgestudeerden van het hbo in tijden van een crisis: geen verloren generatie*, Allen, van Breugel, Coenen, Dijk, Fouarge, Meng, Ramaekers en Venhorst (2009).

Tussen de sectoren blijken grote verschillen in de aansluiting tussen opleidingen en de arbeidsmarkt. Vooral de afgestudeerden van de conjunctuurgevoelige sector economie zijn minder vaak op hbo-niveau gaan werken in vergelijking met 2008 (daling van 5%-punt). In iets mindere mate geldt dit ook voor de afgestudeerden van de sector sociaal-agogisch (daling van 4%-punt). Opvallend is verder dat onder de afgestudeerde technici (hto) geen echte daling heeft plaatsgevonden wat betreft de aansluiting qua niveau (daling van 1%-punt). Ondanks dat de afgestudeerden uit deze sector aanzienlijk meer moeite hadden om een baan te vinden (zie tabel 2), zijn zij blijkbaar niet snel bereid om onder hbo-niveau te gaan werken.

Vorbereiding op de arbeidsmarkt

Ondanks de ongunstige conjunctuur en de daarmee gepaard gaande slechter verlopende arbeidsmarktintrede, oordeelt een ruime meerderheid van 69% van de afgestudeerde hbo'ers positief over de mate waarin de opleiding een goede basis is voor hun verdere ontwikkeling (tabel 4). Hiermee krijgt de voorbereiding op de actuele beroepspraktijk door hogescholen van de afgestudeerden gemiddeld een ruime voldoende.

tabel 4: Afgestudeerdenoordeel over de hbo-opleiding als voorbereiding op het beroepsleven

	hbo tot	hbo dt	hbo du	hbo vt	hao vt	hpo vt	hto vt	heo vt	hgzo vt	hsao vt	kuo vt
A	69	76	76	67	67	61	72	67	72	70	61
B	6,6	6,8	6,7	6,6	6,6	7,1	6,5	6,5	6,5	6,7	x

A = Opleiding biedt goede basis voor het verder ontwikkelen van kennis en vaardigheden (%)

B = Oordeel over de voorbereiding op de actuele beroepspraktijk (rapportcijfer)

Deze bevindingen laten zien dat het hbo hoogstwaarschijnlijk al ver is wat betreft het 'recessie-proof' maken van de afgestudeerden. Eerder onderzoek ² liet zien dat scholen in belangrijke mate aan een succesvolle start van afgestudeerden op de arbeidsmarkt kunnen bijdragen. Bijvoorbeeld door meer aandacht te schenken aan voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden en aan stages en/of andere mogelijkheden voor hun studenten om relevante werkervaring op te doen. Studenten kunnen zich daarnaast ook zelf wapenen tegen de gevolgen van een economische crisis door hoge cijfers te behalen tijdens de studie. Hierdoor kunnen zij zich in positieve zin onderscheiden van medesollicitanten voor een baan.

² Zie *Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2008*, Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), Maastricht University (2009) en *Afgestudeerden van het hbo in tijden van een crisis: geen verloren generatie*, Allen, van Breugel, Coenen, Dijk, Fouarge, Meng, Ramaekers en Venhorst (2009).

Kengetallen per hogeschool

tabel 5: Kengetallen per hogeschool ³

	Werkloosheid (%)	Zelfde opleiding kiezen (%)	Deelname vervolg- onderwijs (%)	Aansluiting met functie (% goed/voldoende)
amsterdamse hs. voor de kunsten	10	83	25	80
artez hs. voor de kunsten	9	92	23	85
avans hs.	4	81	38	77
chr. hs. de driestar	1	93	30	88
chr. hs. windesheim	4	83	35	80
fontys hs.	6	78	34	75
gereformeerde hs.	7	91	20	86
gerrit rietveld academie	7	87	18	63
haagse hs.	7	75	35	78
hanzehogeschool groningen	7	75	38	76
has den bosch	4	81	35	78
hs. de kempel	2	92	45	96
hs. den haag	6	84	28	77
hs. edith stein	2	88	45	87
hs. inholland	5	75	30	74
hs. leiden	2	84	33	76
hs. rotterdam	5	79	32	79
hs. utrecht	3	79	32	78
hs. van amsterdam	5	76	42	75
hs. van arnhem en nijmegen	5	81	36	80
hs. voor de kunsten utrecht	10	79	22	65
hs. zeeland	6	86	38	78
hs. zuyd	7	78	38	77
iselinghe hs.	3	91	52	98
kon. ac. van beeldende kunsten	10	88	18	78
nhtv internationale hs. breda	10	67	32	63
noordelijke hs. leeuwarden	6	77	37	78
p.c. hs. 'marnix academie'	7	82	32	90
saxion hs.	5	77	34	78
stenden hs.	7	78	32	73
stoas hs.	3	80	24	85
van hall larenstein	8	76	30	71
totaal	5	79	34	77

³ Vanwege een te klein aantal respondenten is de *Codarts, Hs. voor de Kunsten* niet in de tabel opgenomen.

Meer gedetailleerde informatie kunt u vinden op de website www.hbo-raad.nl, via 'Feiten en Cijfers'. Deze webpagina biedt ook meer achtergrond informatie over de herkomst van de gegevens en over het interpreteren van de cijfers.

Uitgave HBO-raad, vereniging van hogescholen
Informatie & Communicatie
Prinsessegracht 21
Postbus 123
2501 CC Den Haag
T 070 312 21 70
F 070 312 21 00
E post@hbo-raad.nl

HBO raad
vereniging van hogescholen